

Рассмотрена миграция трудоспособного населения, а также причины ее возникновения. Приведены официальные статистические данные миграционных процессов в Украине. Проведен социологический опрос респондентов по поводу миграции. Предложены пути решения миграционных проблем.

Ключевые слова: миграционная политика, миграция, иммиграция, страна-донор, трудоспособное население, легализация.

Lycholat S.M., Kostynska Yu.V. The problem of migration of working-age population of Ukraine

We consider the migration of the working population, as well as its causes. An official statistical data migration processes in Ukraine. A poll respondents about migration. Proposed solutions to migration problems.

Keywords: migration policy, migration, immigration, donor countries, the working-age population, legalization.

УДК 811.161

Ст. викл. М.Й. Мазена – НЛТУ України, м. Львів

ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДНОСТІ ТЕРМІНІВ АНГЛОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЛІСОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Охарактеризовано термін як специфічну мовну одиницю та визначено його роль у створенні термінологічної системи лісотехнічної галузі. Подано приклади багатозначності понять окремих термінів та розглянуто причини неоднозначного їх розуміння в процесі роботи над перекладом англomовної лісотехнічної літератури.

Ключові слова: фахова термінологія, терміноутворення, багатозначність понять, проблеми перекладу, стандартизація.

Сучасний фахівець будь-якої галузі національної економіки, зокрема лісової, не може ефективно виконувати свої професійні обов'язки без ділового спілкування із зарубіжними партнерами, читання та опрацювання іншомовної науково-технічної літератури. А це, своєю чергою, забезпечується практичним володінням фахової термінології. Розглянемо проблему відповідності термінів у процесі перекладу англomовної літератури лісотехнічного профілю, що призводить до неоднозначного тлумачення понять у цій галузі.

Незважаючи на відносно тривалі дослідження, пов'язані з термінологічною лексикою, дотепер немає загальноприйнятого визначення слова "термін". Проблеми термінології розглянуто у працях таких вчених, як: Б.М. Головін, В.П. Даниленко, Т.Р. Кияк, О.О. Реформатський, Е.Ф. Скороходько, Д.С. Лотте та ін. Даючи визначення терміна, одні з них говорять про те, що терміни номінують поняття, а інші наголошують на тому, що терміни іменують предмет. Проте більшість термінознавців погоджуються в тому, що термін є елементом певної терміносистеми і йому властива точність значення та однозначність. Найбільш чітко визначення терміна наводить Б.Н. Головін: "термін – це слово чи підрядне словосполучення, що має спеціальне значення, виражає та формує професійне поняття, застосовується в процесі пізнання та освоєння наукових і професійно-технічних об'єктів та відносин між ними" [2, с. 5]. Термін як специфічна мовна одиниця, яка служить назвою певного наукового поняття підпорядковується вимогам, які забезпечують його фун-

кціонування в системі цієї галузі: а) дефінітивність, б) систематичність, в) уникнення синонімічності [4, с. 70]. Відповідно до цих вимог, завданням терміна є точно і однозначно передати зміст та основну суть означуваного ним поняття. Неточно підібраний термін призводить до непорозуміння та суперечностей у спілкуванні, заміни одних понять іншими, невідповідності в перекладі. Так, недостатньо відповідним виявився переклад терміна концепції узгодження потреб суспільства з можливостями природи "sustainable development" – "сталий розвиток" [1, с. 60]. Англійське "sustain" має значення "підтримувати", "витримувати", "сприяти", "надавати сил" і не цілком узгоджується із значенням "сталий", "постійний", "незмінний".

Питання терміноутворення цікавлять сьогодні не лише філологів, а й фахівців лісового господарства, які у своїй діяльності зіштовхуються із проблемою неоднозначності понять лісової галузі та доцільності функціонування того чи іншого терміна. Актуальність цих проблем особливо зростає під час перекладу фахових текстів, укладання термінологічних словників, створення та затвердження національних стандартів. Стандартизація як наукова галузь виникла з потребою створення конкретних термінологічних норм з метою уникнення двозначності у повсякденному фаховому користуванні. Стандартизація сягає своєї мети, якщо запропонований нормативний термін буде зрозумілим для фахівців цієї галузі, в нашому випадку – лісової. Адже важливо, щоб термін "найвідповідніше передавав заховане в ньому поняття" [6, с. 26]. Питаннями вивчення та затвердження термінів лісового господарства в Україні займається Технічний комітет України зі стандартизації лісових ресурсів. Проте робота щодо експертизи лісogосподарських термінів, їх уніфікації потребує удосконалення.

Підтвердженням цього є проблеми, які виникають в процесі роботи з перекладом англomовної літератури лісотехнічного профілю. Однією з них є існування великої кількості синонімів та варіантів одного і того ж поняття. Багатозначність понять створюють особливі труднощі під час зворотного перекладу. Серед великої кількості значень, закладених у сучасних словниках, фахівець не завжди успішно знаходить точний відповідник потрібного йому терміна. Розглянемо для прикладу багатозначність таких термінів:

- а) земля – ground (поверхня)
 - land (суша)
 - soil (грунт)
 - earth (земна куля, планета, всесвіт);
- б) болото – bog (болото, трясовина, вкрита водою повністю або частково)
 - fen (болото, трясовина, вкрита гнилим мохом)
 - swamp (болото, яке звичайно не вкрите водою)
 - marsh (ділянка м'якої, вологої землі повністю або частково затопленої водою);
- в) полювання – hunt (полювання з гончаками)
 - game-shooting (полювання з рушницею)
 - fowling (полювання на птахів)
 - pigsticking (полювання на дикого кабана)
 - fox-hunting (полювання на лисицю)

- falconry (полювання з соколами);
- г) буря – storm (буря, шторм, злива, гроза)
- gale (сильний вітер, шторм)
- tempest (сильна буря, гроза, злива);
- д) місце – place (загальне значення)
- spot (маленький клаптик чогось, який відрізняється від іншого кольором або виготовленим матеріалом)
- site (місцевість, місцеположення, ділянка під забудову).

Варто розрізняти також "influence" (вплив людей на поведінку інших людей, вплив на події) і "effect" (вплив, який здійснюється неживими предметами, обставинами, подіями); "aim" (факт спрямованості зусиль на досягнення чогось) і "object" (те, на чому концентруються зусилля для досягнення мети); "safety" (уникнення небезпеки, яка загрожувала в минулому) і "security" (живається тоді, коли взагалі немає ніякої небезпеки і вона не загрожувала в минулому) та ін.

Важливо звернути увагу на переклад багатокomпонентних термінів, тобто термінів, які утворюються поєднанням прикметника з іменником, або дієслова з прислівником. Візьмемо для прикладу такі терміни, як "морозостійкість" та "зимостійкість". В українській мові основний компонент "стійкість" є однаковим для обох термінів. В англійській мові терміну "морозостійкість" відповідником є "frost-resistance", а терміну "зимостійкість" – "winterhardiness".

Досить поширеними в науково-технічній літературі є терміни "навколишнє середовище" та "екологія". Важливо звернути увагу на вживання їх похідних у таких словосполученнях:

- екологічна рівновага – ecological balance
- екологічна безпека – ecological security
- екологічна катастрофа – ecological disaster
- екологічна ніша – ecological niche
- екологічна організація – ecological organization
- проте:
- екологічний контроль – environmental monitoring
- екологічний фон – environmental background
- екологічна норма – environmental standard
- екологічне обстеження – environmental investigation
- екологічна експертиза – environmental review.

Існують такі випадки, коли одному лісгосподарському терміну в українській мові відповідає декілька в англійській мові. Так, наприклад:

- праліс – virgin forest, original forest, primary forest, primeval forest
- меліорація – reclamation, melioration, land improvement
- кущ – bush, shrub
- ареал – area, range
- перелісок – small wood, field woodland
- лісовідновлення – regeneration, renewal

Деякі терміни лісівництва створюють труднощі у пошуку відповідних їм в англійській мові. Такі значення можна передати описово. Наприклад:

- пори – wild animals nuzzling activity

- сухостій – dead standing forest
- урочище – isolated terrain feature
- зона спокою – wildlife breeding undisturbed zone
- комплексне лісгосподарське районування – territory devision into forest management regions

Отже, правильний вибір терміна, забезпечення його точності значною мірою сприятиме точності перекладу тексту відповідної галузі. Вагомою допомогою у цьому може стати термінологічний словник з лісівництва, виданий кафедрою лісівництва Національного лісотехнічного університету [5]. У словнику тлумачаться найбільш вживані лісівничі терміни. Точність і однозначність термінів забезпечені лісознавчо-лісівничою інтерпретацією їх змісту. Терміни подані у перекладі англійською, німецькою та польською мовами. Словник стане запорукою успіху в науково-дослідній роботі студентів, аспірантів та науковців лісотехнічного профілю.

Література

1. Бондаренко В.Д. Про чужомовні та неточні лексико-стильові конструкції в українській лісівничій термінології / В.Д. Бондаренко // Науковий вісник УкрДЛТУ : зб. наук.-техн. праць. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ. – 2004. – Вип. 14.5. – С. 60-64.
2. Головин Б.Н. Лингвистические основы учения о терминах : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / Б.Н. Головин, Р.Ю. Кобрин. – М. : Изд-во "Высш. шк.", 1987. – 104 с.
3. Дерев'яно В. Роль термінології у стандартизації лісоматеріалів / В. Дерев'яно // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Проблеми української термінології. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2007. – № 593. – С. 38-43.
4. Куньч З. Умотивованість терміна як передумова стандартизації науково-технічної термінології / З. Куньч // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Проблеми української термінології. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2008. – № 620. – С. 70-74.
5. Лісівництво. Термінологічний словник / В.Д. Бондаренко, С.М. Землинський, Л.І. Копій та ін. / за ред. Г.Т. Криницького. – Львів : Вид-во НЛТУ України, 2013. – 70 с.
6. Панько Т.І. Українське термінознавство / Т.І. Панько, І.М. Коган, Г.П. Мацюк. – Львів : Вид-во "Світ", 1994. – 182 с.

Mazepa M.I. Проблемы соответствия терминов англоязычной литературы лесотехнического профиля в контексте перевода на украинский язык

Дана характеристика термина как специфической языковой единицы и определена его роль в создании терминосистемы лесотехнической отрасли. Наведены примеры многозначности терминов. А также рассмотрены причины их двусмысленности в процессе работы с переводом англоязычной лесотехнической литературы.

Ключевые слова: профессиональная терминология, терминообразование, многозначность понятий, проблемы перевода, стандартизация.

Mazepa M.Yo. The problems of terms suitability in the context of English language forestry texts translation

Term as a specific language unit is characterized and its role in the forestry terminology system forming is defined. Causes of term incorrectness and ambiguity while translating English language forestry texts are described.

Keywords: professional terminology, term forming, notion ambiguity, translation problems, standardization.